

NORGES HØYESTERETT

Den 16. mars 2007 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2007-00519-A, (sak nr. 2006/1824), straffesak, anke,

Den offentlige påtalemyndighet (assisterende riksadvokat Hans-Petter Jahre)

mot

A (advokat Helge Wesenberg)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stang Lund**: Saken gjelder anke over lovanvendelsen og saksbehandlingen etter frifinnelse for overtredelse av lov om alternativ behandling av sykdom § 9 første ledd jf. §§ 6 og 7. Det Høyesterett tar stilling til, er om tiltale er reist av rett påtalemyndighet, og hvilken virkning en feil her skal få.
- (2) Politimesteren i Hordaland satte A, født 00.00.1947, under tiltale ved Bergen tingrett for flere overtredelser av kvaksalverloven § 6 første ledd annet straffalternativ jf. § 4 første ledd og § 7 første straffalternativ og lov om alternativ behandling av sykdom § 9 første ledd jf. §§ 6 og 7 for uten å være helsepersonell å ha behandlet sykdom som i henhold til smitte-loven § 1-3 var å anse som allmennfarlig smittsom sykdom, og alvorlig sykdom. Ved Bergen tingretts dom 1. februar 2006 ble A domfelt for overtredelse av lov om alternativ behandling av sykdom § 9 første ledd jf. § 6 første ledd jf. straffeloven § 63 første ledd til en bot til statskassen på 20 000 kroner, subsidiært fengsel i 40 dager. Han ble frifunnet for en overtredelse av kvaksalverloven og fire overtredelser av alternativ behandlingsloven. Krav om fradømmelse av retten til å drive virksomhet som alternativ behandler av sykdom ble ikke tatt til følge.
- (3) Hordaland statsadvokatembeter anket 17. februar 2006 dommen for så vidt angår frifinnelsene og reaksjonsfastsettelsen. Domfelte motanket for de forhold han var straffedømt for. Ved Gulating lagmannsretts dom 2. november 2006 ble A frifunnet.

- (4) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett over lagmannsrettens saksbehandling og lovanvendelsen. Under ankeforhandlingen for Høyesterett reiste aktor spørsmål om tiltalen var tatt ut av feil påtalemyndighet. Aktor har nedlagt påstand om at tingretten og lagmannsrettens dommer oppheves og saken avvises. Forsvareren har sluttet seg til dette.
- (5) Jeg er enig i at tiltalen er tatt ut av feil påtalemyndighet.
- (6) Straffebestemmelsen i lov om alternativ behandling av sykdom har en strafferamme på bøter og inntil tre måneders fengsel, jf. § 9 første ledd. Ved særdeles skjerpende omstendigheter kan fengsel inntil to år anvendes, jf. tredje ledd. Overtredelser er da forbrytelser, jf. straffeloven § 2 første ledd annet punktum jf. straffelovens ikrafttredelseslov § 5 første ledd.
- (7) Etter straffeprosessloven § 66 avgjør statsadvokaten spørsmålet om tiltale ved forbrytelser når dette ikke hører under Kongen i statsråd, riksadvokaten eller politiet. Ved lov 19. desember 2003 nr. 125 ble straffeprosessloven § 67 endret for å utvide politijuristenes påtalekompetanse. Loven trådte i kraft 1. april 2004. Det følger nå av annet ledd bokstav b at politiet kan beslutte tiltale i saker om forbrytelser som etter loven ikke kan medføre straff av fengsel i mer en ett år med mindre annet følger av loven. Det er strafferammen ved særdeles skjerpende omstendigheter i sin alminnelighet som i forhold til § 67 må være avgjørende, jf. Bjerke/Keiserud: Straffeprosessloven 3. utgave side 306 med henvisning til Rt. 1977 side 365. Alternativ behandlingsloven inneholder ikke egne regler om utvidet påtalekompetanse for politiet. Et forslag om å lovregulere at overtredelser uansett skulle være forseelser ble ikke fremmet, jf. Ot.prp. nr. 27 for 2002–2003 side 158 spalte 1.
- (8) Det har vært reist spørsmål om statsadvokaten kan ha tiltrådt tiltalen. Dette krever i tilfelle en overveid beslutning som i ettertid kan godtgjøres.
- (9) Etter min mening kan ikke anken i dette tilfellet forstås slik at tiltalen er tiltrådt. Politiets tiltale ble tatt ut etter at statsadvokaten etter klage hadde omgjort en henleggelse fordi det ikke var rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold, og beordret etterforskning i saken. Tiltalebeslutningen gjaldt åtte forhold etter kvaksalverloven § 6 første ledd annet straffealternativ jf. § 4 første ledd og § 7 første straffealternativ, seks forhold etter alternativ behandlingsloven § 9 første ledd jf. § 6 og to forhold etter § 9 første ledd jf. § 7. Umiddelbart før hovedforhandlingen for tingretten ble sju poster vedrørende kvaksalverloven frafalt på grunn av foreldelse. Som nevnt domfelte tingretten A for fire overtredelser av alternativ behandlingsloven og frifant for de øvrige poster. Vurderingstemaet ved anke i et slikt tilfelle er forskjellig fra spørsmålet om å ta ut tiltale.
- (10) Møtende aktor har etter ankeforhandlingen i brev 16. mars 2007 med kopi til forsvarer gjort oppmerksom på at statsadvokaten også behandlet en klage fra A over politiets tiltalebeslutning. På denne bakgrunn bes vurdert om ankeforhandlingen bør reassumeres.
- (11) Klaget datert 24. juni 2005 og statsadvokatens svar 19. juli 2005 ligger i saksdokumentene, men er ikke tatt inn i utdraget. I klaget er innledningsvis uttalt at forsvarer uten nærmere kontroll la til grunn at Hordaland politidistrikt har påtalekompetanse. Klaget gjaldt politiets behandling av saken. Det var anført at tiltalen

bygger på et utilstrekkelig grunnlag. Statsadvokaten kommenterte ikke påtalekompetansen, men besluttet at klagen ikke skulle tas ”til realitetsbehandling” i samsvar med retningslinjer i riksadvokatens rundskriv nr. 2 for 1996 VI punkt 2, jf. nå straffeprosessloven § 59a tredje ledd annet og tredje punktum. Når statsadvokaten ikke har realitetsbehandlet klagen, kan han ikke anses for å ha tiltrådt tiltalen.

- (12) Spørsmålet er så hvilken virkning feilen skal få. Det følger av straffeprosessloven § 343 annet ledd nr. 2, jf. tredje ledd, at når saken ikke er reist av rett påtalemyndighet, og det foreligger fellende dom, skal feilen tillegges ubetinget virkning. I dette tilfellet har påtalemyndighetens anke ikke omfattet påtalekompetansen. Etter straffeprosessloven § 342 annet ledd nr. 3 og nr. 4 kan Høyesterett oppheve lagmannsrettens dom på grunn av rettergangsfeil som antas å kunne ha innvirket på innholdet til skade for siktede, eller etter omstendighetene på grunn av feil som nevnt i § 343 annet ledd. Når feilen består i at saken ikke er reist av rett påtalemyndighet, skal tingrettens og lagmannsrettens dommer normalt oppheves, og saken avvises, jf. straffeprosessloven § 63 og Rt. 1999 side 456 med videre henvisninger. Jeg tilføyer at feilen i dette tilfellet kan ha hatt betydning.
- (13) Høyesteretts kjæremålsutvalg tillot bare anken over saksbehandlingen for så vidt gjelder mangelfulle premisser fremmet. Dette betyr at lagmannsrettens frifinnelse for tiltalen I bokstav d om overtredelse av kvaksalverloven § 6 første ledd annet straffalternativ jf. § 4 første ledd er rettskraftig.
- (14) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Tingrettens og lagmannsrettens dommer oppheves og saken avvises for tiltalens III bokstavene b, c , d og e og IV bokstavene a og b.

(15)	Dommer Tønder:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(16)	Dommer Stabel:	Likeså.
(17)	Dommer Lund:	Likeså.
(18)	Justitiarius Schei:	Likeså.
- (19) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Tingrettens og lagmannsrettens dommer oppheves og saken avvises for tiltalens III bokstavene b, c , d og e og IV bokstavene a og b.